

Referat po pozivu

MASOVNA POJAVA PAMUKOVE SOVICE (*Helicoverpa armigera* Hbn.) TOKOM 2003. GODINE U VOJVODINI

Sekulić Radosav¹, Maširević Stevan¹, Kereši Tatjana²,
Forgić Gordana³, Vajgand Dragan⁴, Knežević Predrag⁵

¹ Naučni institut za ratarstvo i povtarstvo, Novi Sad

² Poljoprivredni fakultet, Novi Sad

³ DP «Agroinstitut», Sombor

⁴ Dipkom d.o.o., Novi Sad

⁵ DP «Agorazvod», Vrbas

Zahvaljujući pre svega ekstremno visokim temperaturama, tokom vegetacije ove godine, došlo je do masovne pojave i razmnožavanja pamukove sovice u širem području Vojvodine, a naročito u rejonima severnog Banata i Bačke. Prvi leptiri registrovani su još sredinom maja meseca, a maksimum brojnosti je ostvaren tokom avgusta, kada je samo u toku jedne noći na lovnoj lampi (rejon Sombora) zabeleženo i preko 1000 primeraka. Gusenice ove izrazito polifagne štetočine, se hrane na oko 250 raznih gajenih i korovskih biljaka. Naseljenost biljaka gusenicama je utvrđivana na kukuruzu, soji, suncokretu i paprici. Pored toga, registrovana su oštećenja na duvanu, hmelju, paradajzu, raznim vrstama pasulja (boranija) i luku.

Kod kukuruza, u drugoj i trećoj dekadi jula, oštećenost svile i klipova se kretala od svega nekoliko procenata (južni Banat i Srem), pa do čitavih 100% (rejon Bajmoka od 75 - 100% i rejon Bečeja od 40 - 84%). Ekonomski značajne štete, često katastrofalnih razmera, su nastale naročito na onim usevima gde je do napada štetočine došlo pre izvršene oplodnje. Zbog veoma jakog napada neke površine su iskorišćene za silažu ili su istarupirane. Na usevu suncokreta su zabeležena prva oštećivanja lisne mase od ove štetočine još početkom juna, a sredinom jula i početkom avgusta mogao se na nekim parcelama konstatovati skoro potpun golobrst (širi rejoni Bajmoka, B.Topole, Mokrina i Ade). Često je na glavama, koje su takođe bile jako oštećene, nađeno i preko 10-tak gusenica različitih uzrastnih stupnjeva. Zapaženo je, takođe, da su glave suncokreta oštećene od gusenica bivale intezivnije zaražavane prouzrokovačem suve truleži (*Rhizopus* spp.). Kod soje, ovom štetočinom intezivnije su bili naseljeni usevi u postrnoj, nego u redovnoj setvi. U redovnoj setvi oštećenost mahuna se kretala od 17,1 – 56,3%, a u postrnoj, u zavisnosti od inteziteta napada, od 27,6 – 94,2%. U mahunama je nalaženo od 1 - 4 izgrižena tek formirana zrna soje. Na nekim poljima sa intezivnijim napadom štetočine, zapaženo je, da je veliki broj zametaka i tek formiranih mahuna opao, te je na taj način štetnost ove vrste bila još veća. U rejonu Novog Kneževca na

industrijskoj paprici, gde su značajne štete i kvalitativne prirode, procenat oštećenih plodova, u prvoj dekadi avgusta je iznosio od 36,0 – 41,3%. Takođe, nalažen je primetan broj opalih, tek formiranih plodova.

Hemijsko suzbijanje ove štetočine je veoma teško i izvođeno je u praksi na različitim kulturama, a naročito na kukuruzu šećercu, paprici i soji. Efikasnost primenjenih preparata, zbog asihronog razvoja štetočine i "skrivenog" načina života gusenica, je često puta bila nezadovoljavajuća. U jednom makro-ogledu na industrijskoj paprici, izvedenom tokom avgusta, primjenjeni preparati, nakon prve ocene, smanjili su oštećenost plodova za svega 5,8 – 18,7%.

U narednom periodu, obzirom na očekivane klimatske uslove, izgleda da će pamukova sovica predstavljati ozbiljan problem u zaštiti bilja. Prema našoj proceni, trenutno, u praksi hemijskog suzbijanja ove štetočine prisutna su tri osnovna problema koja treba rešiti, a to su: utvrđivanje momenta tretiranja, izbor insekticida i tehnika njihove aplikacije. Pored toga, u istraživačkom radu bilo bi potrebno proučavati biologiju, ekologiju i štetnost ove vrste u našim uslovima.